

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 140/07-30

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 1. októbra 2007 v senáte zloženom z predsedu Jána Auxta a zo sudcov Ľubomíra Dobríka a Rudolfa Tkáčika prerokoval sťažnosť K. V., K., zastúpeného JUDr. Ľ. V., K., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bardejov v konaní sp. zn. 7 C 8/94 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo K. V. na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bardejov v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 8/94 v období od vydania nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 146/05 z 12. októbra 2005 p o r u š e n é b o l o .

2. K. V. p r i z n á v a finančné zadosťučinenie v sume 70 000 Sk (slovom sedemdesiatisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Bardejov p o v i n n ý vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Okresný súd Bardejov je povinný uhradiť K. V. trovy konania v sume 6 296 Sk (slovom šesťtisícdeväťdesiatšesť slovenských korún) na účet jeho právnej zástupkyne JUDr. L. V., K., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vo zvyšnej časti sťažnosti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 140/07-13 z 15. mája 2007 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť K. V. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Bardejov (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 8/94 v období od vydania nálezu ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 146/05 z 12. októbra 2005.

Predseda okresného súdu sa na základe výzvy vyjadril k sťažnosti podaním sp. zn. Spr. 657/07 doručeným 8. augusta 2007, v ktorom okrem iného uviedol:

«Uznesením Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 15. mája 2007 č. k. III. ÚS 140/07-13 bola na ďalšie konanie prijatá sťažnosť K. V. (v ďalšom texte iba „sťažovateľ“), ktorou namietate porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bardejov v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 8/94 v období od vydania nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 146/05 z 12. októbra 2005. Na výzvu súdu predkladám vyjadrenie k obsahu sťažnosti podľa tam uvedených otázok.

„Spor je zložitý najmä skutkovo, dôkazom čoho je skutočnosť, že napriek pomerne rozsiahlemu doterajšiemu dokazovaniu, včítane dokazovaniu znaleckému - doposiaľ

sa nepodarilo žalobcovi presne vymedziť predmet sporu z pohľadu rozsahu nehnuteľností za ktoré mu má patriť nájomné, v dôsledku čoho bolo rozhodnuté o doplnení doteraz vykonaného dokazovania dokazovaním znaleckým so zameraním, ako to vyplýva z písomného podania sťažovateľa zo dňa 22. 3. 2006 (čl. 325 spisu), práve na identifikáciu nehnuteľností a z tohto pohľadu aj ustálenia okruhu účastníkom konania na strane žalovaného. Skutkovú zložitost' sporu tak vidím napriek tomu, že Ústavný súd Slovenskej republiky vo svojom náleze sp. zn. III. ÚS 146/05 z 12. októbra 2005 spor z hľadiska náročnosti zaradil k štandardnej agende všeobecného súdnictva tak po stránke právnej, ako aj skutkovej.

Procesné úkony vo veci v období od vydaniu nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 146/05 z 12. októbra 2005 až dosiaľ:

23. 11. 2005 - výzva adresovaná sťažovateľovi a jeho právnej zástupkyňi doručiť súdu úpravu petitu žaloby

5. 12. 2005 (správne 9. 12. 2005, pozn.) - nariadenie termínu pojednávania na deň 11. 1. 2006

11. 1. 2006 - pojednávanie odročené na neurčito za účelom doplnenia dokazovania znaleckým posudkom

15. 3. 2006 - výzva adresovaná právnej zástupkyňi sťažovateľa predložiť okruh otázok, ktoré majú byť predmetom znaleckého dokazovania

22. 3. 2006 - podanie právnej zástupkyne sťažovateľa, ktorým oznamuje okruh otázok podľa výzvy súdu

13. 2. 2007 - žiadosť súdu adresovaná obchodnému registru o zaslanie výpisu z obchodného registra týkajúceho sa žalovaného (...)

Prekážky postupu súdu v zmysle citovaných zákonných ustanovení zistené neboli (...).

Aj keď sťažovateľ priamo prietahy v konaní nespôsobil, doposiaľ nereagoval na skutočnosť, že konkurz na žalovaného bol uznesením Krajského súdu v Košiciach zo dňa 14. 11. 2005 sp. zn. 1 K 351/98 zrušený a žalovaný JUDr. J. K. bol zbavený funkcie správcu konkurznej podstaty úpadcu (...).

Súd v konaní bol nečinný v období od 15. 3. 2006 až doposiaľ, čo je treba považovať za prietahy spôsobené súdom (...).

Ide o zbytočné prietahy, aj keď ich základom boli objektívne príčiny (...).

Dňom 30. 6. 2006 sudkyňa Mgr. I. K., ktorá bola zákonnou sudkyňou vo veci odchodom do dôchodku prestala vykonávať funkciu sudkyne. V súlade s ustanovením § 51 ods. 4 písm. b) zákona č. 757/2004 Z. z. či Rozvrhom práce Okresného súdu Bardejov pre rok 2006 bola vec náhodným výberom dňom 4. 7. 2006 pridelená na prejednanie a rozhodnutie sudkyňi Mgr. Z. S. Po opätovnom obsadení súdneho oddelenia pôvodne patriaceho Mgr. K., opatrením predsedu súdu a v súlade s už citovaným zákonným ustanovením a Rozvrhom práce Okresného súdu Bardejov pre rok 2007 bola vec dňom 28. 6. 2007 pridelená na prejednanie a rozhodnutie sudkyňi JUDr. E. W., ktorá je tak novou zákonnou sudkyňou a ktorá prevzala súdne oddelenie po Mgr. I. K. Práve zmena zákonného sudcu bola základom prietahov v konaní, pričom je treba dodať, že veci po odchode Mgr. K. boli rozdelené medzi ostatných sudcov popri ich vlastných veciach, pričom zároveň od 2. 1. 2007 im boli prerozdelené veci, v ktorých zákonnou sudkyňou bola JUDr. Z. S. a ktorá na základe rozhodnutia Súdnej rady Slovenskej republiky bola dňom 1. 1. 2007 preložená na výkon funkcie sudkyne na Krajský súd v Prešove (celkom medzi 3 sudcov bolo prerozdelených 609 vecí agendy „C“, 250 vecí agendy „D“ 66 vecí agendy „P“ a ďalšie veci iných agend, spolu 6 497 vecí). Na tieto skutočnosti poukazujem napriek tomu, že podľa judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky, nadpriemerná pracovná zaťaženosť sudcov a ich nedostatočný počet nezbavuje súd zodpovednosti za prietahy v konaní, lebo chcem zdôrazniť, že prietahy boli vyvolané objektívnou nemožnosťou vybaviť veci v primeranej lehote pre ich nadpriemernú pracovnú zaťaženosť vyplývajúcu z nedostatočného počtu sudcov a nie zlým prístupom sudcov k výkonu ich sudcovských povinností (...).

... navrhujem, aby Ústavný súd Slovenskej republiky síce vyslovil, že právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bardejov v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 8/94 v období od vydania Nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 146/05 z 12. októbra 2005 porušené bolo, ale vzhľadom na okolnosti prípadu sa mu nepriznáva finančné zadosťučinenie.»

Rovnaké skutočnosti, čo sa týka úkonov okresného súdu, zistil z obsahu sťažnosti a k nej pripojených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a z previerky súdneho spisu sp. zn. 7 C 8/94, ktorý mu bol doručený 8. augusta 2007, aj ústavný súd.

Právna zástupkyňa sťažovateľa sa k stanovisku okresného súdu vyjadrila podaním, ktoré bolo doručené ústavnému súdu 12. septembra 2007. V ňom sa okrem iného uvádza:

„V zmysle výzvy súdu zo dňa 9. 8. 07 sťažovateľ k vyjadreniu Okresného súdu Bardejov nemá výhrady, vo svojom vyjadrení OS len skonštatoval skutkový stav, ktorý je de facto zhodný s obsahom sťažnosti, ktorú sťažovateľ podal na Ústavný súd.“

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov“ (napr. IV. ÚS 59/03), pričom „tento účel možno dosiahnuť zásadne až právoplatným rozhodnutím. Nepostačuje, že štátny orgán vo veci koná“ (II. ÚS 157/02, I. ÚS 76/03). K vytvoreniu „stavu právnej istoty preto dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu“ (napr. III. ÚS 127/03).

Preto je základnou povinnosťou súdu a sudcu zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd zásadne bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prerokovaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 druhej vety OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov.

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci (1), správanie účastníka (2) a postup súdu (3).

1. Pri kritériu právna a faktická zložitosť veci ústavný súd už v predchádzajúcom náleze III. ÚS 146/05 z 12. októbra 2005 konštatoval, že predmetom konania sú finančné nároky vyplývajúce z užívania nehnuteľností, teda vec, ktorú možno z hľadiska náročnosti zaradiť k štandardnej agende všeobecného súdnictva, a to ako po právnej, tak aj skutkovej stránke. Preto sa týmto kritériom už podrobnejšie nezaoberal, aj keď okresný súd poukazuje na to, že podľa neho ide o vec skutkovo zložitú.

2. Ďalším kritériom, ktorým ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných prietáhov v napadnutom konaní, bolo správanie sťažovateľa ako účastníka tohto súdneho konania. Ústavný súd v správaní sťažovateľa ako účastníka konania vedeného okresným súdom vo veci vedenej pod sp. zn. 7 C 8/94 po vydaní nálezu ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 146/05 po podrobnom preštudovaní daného spisu nezistil také okolnosti, na základe ktorých

by bolo možné konštatovať, že sťažovateľ prispel k predĺženiu konania v predmetnej veci. Preto neakceptoval v tejto súvislosti vyjadrenie okresného súdu k správaniu sťažovateľa.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, uplatnením ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, bol postup okresného súdu.

V období od vydania nálezu ústavného súdu 12. októbra 2005 okresný súd vykonal jednoduchý úkon 23. novembra 2005, keď vyzval sťažovateľa a jeho právnu zástupkyňu na úpravu petitu žaloby. Už 5. decembra 2005 určil termín pojednávania na 11. január 2006, ale toto pojednávanie odročil na neurčito za účelom doplnenia dokazovania znaleckým posudkom. Namiesto toho, aby sám určil okruh otázok pre znalca, 15. marca 2006 požiadal o to právnu zástupkyňu sťažovateľa, ktorá mu ich oznámila 22. marca 2006.

Toto obdobie už od 11. januára 2006 dosiaľ považuje ústavný súd za obdobie nečinnosti okresného súdu bez akejkoľvek zákonnej prekážky (viac ako 20 mesiacov), ktoré nemožno ospravedlniť. Okresný súd aj napriek nálezu ústavného súdu nezabezpečil plynulý a efektívny priebeh konania vo veci a v tomto období urobil iba dva jednoduché úkony (okrem spomínanej výzvy v marci 2006, vo februári 2007 žiadal výpis z obchodného registra týkajúceho sa žalovaného).

Za takmer dva roky od vydania nálezu ústavného súdu okresný súd nariadil len jedno pojednávanie, ktoré odročil v januári 2006 za účelom vykonania znaleckého dokazovania, pričom znalca do konania v čase predloženia spisu ústavnému súdu nepribral (8. august 2007). Preto celé obdobie od doručenia nálezu ústavného súdu (október 2005) do prerokovania sťažnosti ústavným súdom (september 2007) kvalifikuje ústavný súd ako neefektívne konanie okresného súdu so zbytočnými prietahmi. Prietahy v tomto období (od marca 2006) priznal aj okresný súd vo svojom vyjadrení k sťažnosti.

Ústavný súd preto pri hodnotení postupu okresného súdu prihliadol najmä na skutočnosť, že napriek tomu, že ústavný súd už raz vyslovil, že základné právo

sťažovateľa bolo v predmetnom konaní porušené, a súčasne prikázal okresnému súdu vo veci konať, všeobecný súd neorganizoval svoj procesný postup tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prerokovaná a skončená (§ 100 ods. 1 OSP) a aby sa čo najskôr odstránil stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa naň fyzická osoba obrátila o rozhodnutie (napr. I. ÚS 145/03). Vec je stále na okresnom súde bez právoplatného rozhodnutia vo veci samej. Doterajšia dĺžka konania okresného súdu (viac ako 13 rokov) preto nemôže byť v žiadnom prípade akceptovaná a ospravedlnená. Všeobecný súd mal venovať postupu v tejto veci zvýšenú pozornosť.

V danom období trvalo posudzované konanie viac ako 11 rokov, preto bolo nutné postupovať v konaní obzvlášť efektívne, aby bola právna neistota sťažovateľa vo veci čo najrýchlejšie odstránená.

Základné právo zaručené podľa čl. 48 ods. 2 ústavy sa realizuje takým konaním všeobecných súdov, ktoré plynulo smeruje k odstráneniu právnej neistoty osoby, ktorá sa obrátila na súd v konkrétnej veci (napr. rozhodnutie sp. zn. II. ÚS 40/97).

Ani obranu okresného súdu spočívajúcu najmä v argumentácii o odchodoch a zmenách zákonných sudcov ústavný súd neakceptoval, pretože v súlade s judikatúrou ústavného súdu platí, že nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť súdne konanie, nezbavuje štát zodpovednosti za zbytočné priesťahy v súdnom konaní (III. ÚS 17/02). Námietka pretrvávajúceho vysokého nápadu vecí, či námietka častých zmien zákonných sudcov a neprimeraného zaťaženia sudcov pri vybavovaní agendy nemá povahu okolnosti, ktorá by vylučovala alebo znižovala zodpovednosť súdu za rozhodnutie vo veci občana, ktorý sa naň obrátil. Tieto okolnosti ústavný súd nezohľadňuje v súvislosti s pozitívnym záväzkom štátu zabezpečiť právo občana na súdne konanie bez zbytočných priesťahov.

Vzhľadom na uvedené okolnosti ústavný súd konštatuje, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 8/94 došlo k zbytočným priesťahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Aj napriek tomuto zisteniu však ústavný súd neprikázal okresnému súdu, aby vo veci konal, pretože táto povinnosť mu už bola uložená nálezom ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 146/05 z 12. októbra 2005.

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti žiadal aj o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 100 000 Sk. Sťažovateľ svoju žiadosť odôvodnil dôvodmi uvedenými vo svojej sťažnosti.

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy priznanie primeraného finančného zadosťučinenia, ktorého cieľom je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Pri určení jeho výšky ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa

čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Sťažovateľ podľa názoru ústavného súdu musí za daných okolností pociťovať určitú beznádej vo svojej veci, ak okresný súd napriek tomu, že o zbytočných priet'ahoch v konaní pred ním už rozhodol ústavný súd, vo veci nekonal, resp. konal bez viditeľného pokroku. Podľa názoru ústavného súdu nemožno pripustiť, aby sa takým spôsobom, aký bol zistený v tejto veci, nerešpektovali a porušovali základné práva účastníka konania vedeného všeobecným súdom. Takýto prístup všeobecných súdov k nálezom ústavného súdu a k odstraňovaniu príčin vedúcich k záverom o porušovaní základných práv účastníkov ohrozuje dôveru občanov k princípom právneho štátu. Vzhľadom na to považoval ústavný súd za primerané priznať sťažovateľovi finančné zadosťučinenie v sume 70 000 Sk, vo zvyšnej časti jeho žiadosti nevyhovet.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátkou JUDr. E. V.

Ústavný súd pri rozhodovaní o trovách konania vychádzal z výšky priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2006, ktorá bola 17 822 Sk. Úhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia a spísanie sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a s § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) v sume 2 970 Sk (za jeden úkon právnej služby) a 2 x 178 Sk režijný paušál (§ 16 ods. 3 vyhlášky). Úhrada trov konania predstavuje celkovú sumu 6 296 Sk, tak ako je to uvedené v bode 3 výroku tohto rozhodnutia.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 1. októbra 2007